

Kirjoittamisen uudet välineet ammattikorkea- kouluissa

Pirjo Lambert

Yliopettaja, dosentti

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

pirjo.lambert@haaga-helia.fi

Johdanto

HAAGA-HELIA Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa on meneillään tutkimus- ja kehityshanke, jossa kehitetään uutta kirjoittamisen genreä ammattikorkeakouluihin (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005). Hankkeessa tutkitaan ammattikorkeakouluissa tapahtuvaa kirjoittamista kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen viitekehyksessä (Engeström 2005). Sen sijaan, että kehitettäisiin kou-

lutuksen avulla yksittäisten opettajien kirjoittamisen taitoja tai prosesseja, hankkeessa tarkastellaan kirjoittamista ammattikorkeakouluissa yhteisöllisenä ja kohteellisenä toimintana. Kehittämissyölin eri vaiheissa ammattikorkeakoulujen opettajat ovat osallistuneet opettajakorkeakoulun järjestämään *Projektista julkaisuksi* - koulutukseen (ks. Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005), jossa opettajat kirjoittavat kehittämishankkeistaan, joissa ovat osallisena, pohtivat omaa suhdettaan kirjoittamiseen sekä analysoivat yhteisössään tapahtuvaa kirjoittamista ja sen ongelmia. Koulutuksessa kirjoitettujen tekstien ja kirjoitusseminaareissa käy-

tyjen keskustelujen kautta opettajat ovat itse mukana uuden kirjoittamisen genren kehittämisessä. Tätä kautta uusi genre saa merkityksensä toiminnan kulttuurihistoriallisessa kontekstissa (Ritva Engeström 1992).

Tässä artikkelissa kuvaan aluksi *Kirjoittamisen genren kehittäminen ammattikorkeakouluissa* -hankkeen metodologista sykliä ja sen etenemistä. Tämän jälkeen keskityn tarkastelemaan hankkeessa kehitettyä uutta kirjoittamisen työkalua, *hankkeen kirjoitussuunnitelmaa* (Lambert 2005; 2006a-c) ja tuon esiin sen merkityksen kirjoittamisen genren kehittämisessä. Lopuksi pohdin kirjoitussuunnitelman käyttöotosta ja kokeilusta saatuja alustavia havaintoja ja nostan näiden pohjalta esiin uusia haasteita ammattikorkeakouluissa tapahtuvalle kirjoittamiselle.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on organisoitu pitkälti hankepohjaisesti. Tämän artikkelin pääasiallinen tarkoitus on tukea ammattikorkeakoulujen opettajien kirjoittamista kehittämishankkeissa. Kehittävässä työntutkimuksessa tutkija-interventionistin, jollaiseksi itseni tässä hankkeessa paikannan, vastuu sisältää veloitteen luoda uusia työkaluja ja koetella niitä työntekijöiden kanssa. Välineiden käyttöönotossa tapahtuu kuitenkin usein niin, että ne alkavat ”elää omaa elämäänsä” käyttäjien käsissä. Kun ne siirtyvät käyttöön kehittelyn varhaisessa vaiheessa, ne samalla helposti irtautuvat teoria- ja kohdehistoriastaan (vrt. Miettinen 1993). Tarkastelemalla tässä artikkelissa kirjoitussuunnitelman kehittämistä osana Kirjoittamisen genren kehittäminen ammattikorkeakouluissa -hankkeen metodologista sykliä haluan tukea uuden välineen käyttöönottoa muutoksen tuottamisen prosessina, sekä

käytännön että teorian asettamista lähtökohdista käsin.

Kirjoittamisen genren kehittämissykli

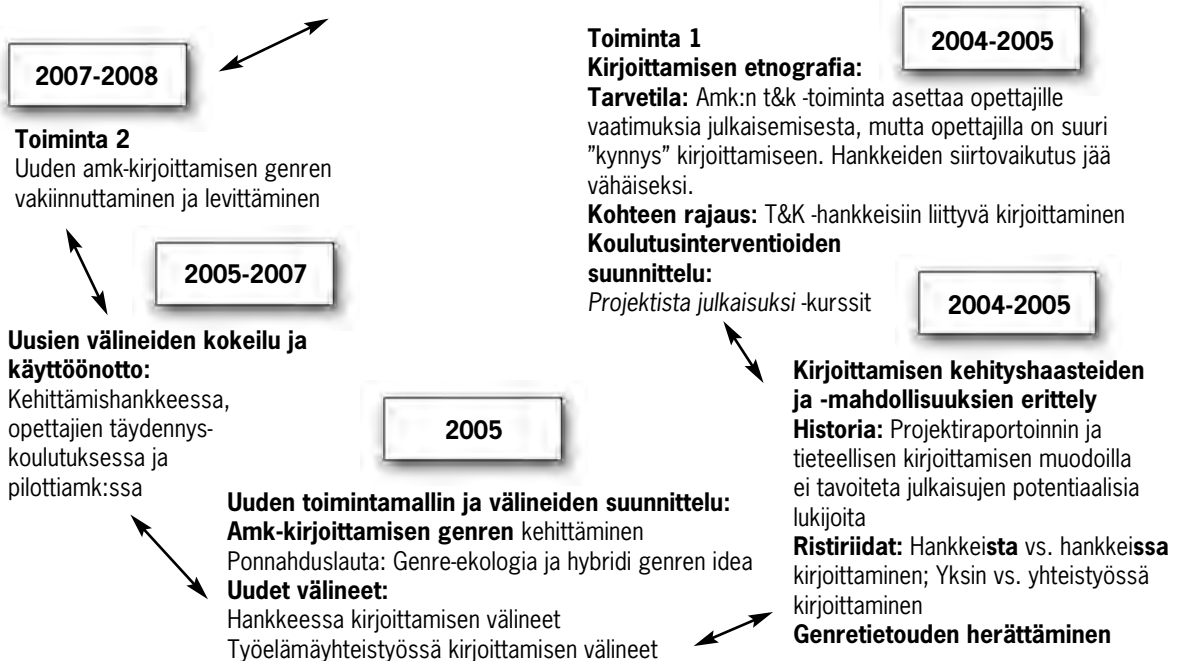
Kehittävän työntutkimuksen metodologian keskeinen idea on, että työtä tutkitaan yrittämällä muuttaa sitä. Toiminnanteoreettisen tulkinnan pohjalta (esim. Virkkunen 2004) intervention nähdään liittyvän oppimiseen ja toiminnan muutokseen, jossa keskeistä on uusien työkalujen ja artefaktien luominen sekä tutkijan tähän tarkoitukseen rakentamat dialogiset tilat. Välineet, mallit ja käsitteet eivät synny vain yksilön ajattelun tai organisaation kokemusten tuotamana. Miettinen ja Virkkunen (2006) kuvaavat, miten välineet kehittyvät olemassaolevien kulttuuristen artefaktien pitkäkestoisten kehittelyjen, kombinaatioiden ja muokkausten tuloksena. Uusien välineiden omaksuminen, käyttö ja kehittäminen voi luoda toiminnalle myös uuden kohteen ja motiivin. Välineistä voi tulla oppimisen ”kantajia” (emt.).

Kirjoittamisen genren kehittäminen ammattikorkeakouluissa -hankkeen metodologinen sykli (kuvio 1) ohjaa ja jäsentää tutkimuksen kulkua, interventioiden suunnittelua ja aineiston hakua. Kirjoittamisen etnografinen analyysi on tehnyt näkyväksi kirjoittamisen ongelmat ammattikorkeakouluissa (ks. Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005). Tutkimus- ja kehitystoiminnan käynnistyminen ammattikorkeakouluissa on asettanut opettajille myös uudenlaisia vaatimuksia julkaisemisesta. Opettajilla on kuitenkin ollut suuri ”kynnys” kirjoittamiseen opetus- ja kehittämistyön asettamissa paineissa. Hankkeissa tuotettujen uusien ratkaisujen ja innovaatioiden siirtovaikutus on

jäänyt osaksi juuri tästä syystä vähäiseksi. Opettajakorkeakoulun järjestämään *Projektista julkaisuksi* -koulutukseen opettajat ovatkin osallistuneet innokkaasti, koska ovat nähneet tarpeellisena oman ja yhteisössään tapahtuvan kirjoittamisen kehittämisen. Kehittämissyklin ensimmäisessä vaiheessa tutkimuksen kohde alkoi rajautua yhä selkeämmin tutkimus- ja kehityshankkeisiin liittyvän kirjoittamisen edistämiseen.

Ammattikorkeakouluopettajat kirjoittavat tutkimus- ja kehityshankkeistaan monenlaisia tekstejä, esimerkiksi artikkeleita, katsauksia, hankeraportteja ja oppikirjoja (ks. Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005). Kirjoittaminen ei kuitenkaan ole ongelmaton, vaan nostaa esiin jännitteitä ja ristiriitoja ammattikorkeakouluopettajien työssä. Yksi tällainen keskeinen ristiriita voitiin nimetä *hankkeista vs. hankkeissa kirjoittamiseksi* (emt., 32-34). Tämä merkitsee sitä, että kirjoittamisen suhde ammattikorkeakoulun tutkimus- ja

kehityshankeprosessiin on hämärtynyt. Opettajat kirjoittavat hankkeestaan useimmiten vain yhden julkaisun, jossa he kuvaavat päätyttyä hankettaan ja esittelevät sen tuloksia. Kirjoittamista ei siis suunnitella hankkeen eri vaiheisiin liittyvänä, vaan kirjoitetaan tästä prosessista irrallaan. Opettajat siis kirjoittavat hankkeistaan, mutta eivät hankkeistaan, mutta eivät hankkeistaan, vaan kirjoitetaan tästä prosessista irrallaan. Opettajat siis kirjoittavat hankkeistaan erilaisissa rooleissa, esimerkiksi opettajan, projektityöntekijän tai tutkijan roolissa, mutta pääasiassa yksin. Opettajat eivät juurikaan etsineet kirjoittajakumppaneita omasta yhteisöstään tai työelämästä. Yhteistyössä kirjoittamisen mahdollisuudet kehittämishankkeen ja sen kohteen työstämisessä jäivät näin ollen hyödyntämättä. Tämä ristiriita nimettiin *yksin vs. yhteistyössä kirjoittamiseksi* (emt., 34-35; ks. myös Vanhanen-Nuutinen 2006a-b).

Kuvio 1. Kirjoittamisen genren kehittäminen ammattikorkeakouluissa -hankkeen metodologinen sykli

Kirjoittamisen kehityshaasteiden ja -mahdollisuuksia analysoidessa tarkasteltiin kirjoittamisen nykytilaa historiallisesta perspektiivistä. Ammattikorkeakoulujen yhä lisääntyvät, työelämälähtöiset ja verkostoituvat tutkimus- ja kehityshankkeet asettavat opettajille vaatimuksia kirjoittaa hyvin monenlaisessa tarkoituksessa, erilaisille kohderyhmille ja moninaisille julkaisufoorumille. Pedagogisen kirjoittamisen, projektiraportoinnin ja tieteellisen kirjoittamisen perinteillä (ks. myös Rantanen & Toikko 2005) ei voitu tavoittaa julkaisujen potentiaalisia lukijoita, esim. työelämästä. Kirjoittamiskursseille osallistuvien opettajien genretietous (Smart 2003) oli nyt selkeästi herännyt. Tarvittiin uudenlaista, ammattikorkeakoululle omaleimaista kirjoittamisen tapaa.

Opettajat nostivat kirjoitusseminaarissa esiin hankeprosessia ”koossapitävän” kirjoittamisen idean. ”Ponnahduslauta” hankkeessa kirjoittamisen kehittämiseksi saatiin Spinuzzin (2003) kuvamasta *genre-ekologiasta*, toisiinsa läheisesti liittyvien genrejen kokonaisuudesta sekä *hybridi genrestä*, joka syntyy historiallisesti eri aikoina syntyneiden genrejen yhdistymisestä. Myös Helteen (2005) ehdotus, että ammattikorkeakouluissa kirjoitavilla opettajilla ja opiskelijoilla tulisi olla laaja genrerepertoari, joilla voitaisiin kuvata opetuksen ja työelämän kenttää, oli varteenotettava. Näiden käsitteiden avulla ammattikorkeakoulukirjoittamisen genre alkoi hahmottua yhä selkeämmin monimuotoiseksi tavaksi kirjoittaa tutkimus- ja kehityshankkeen pitkäkestoisessa prosessissa. Uudenlaisen kirjoittamisen ”ituja” oli jo nähtävissä kirjoittamiskursseilla, kun muutamat opettajat olivat kirjoittaneet hyvinkin erilaisia tekstejä erilaisessa tarkoituksessa ja kokoonpanossa hankeprosessin aikana (esim. Gothoni,

Helminen ja Siren 2005; Suntio 2005). Kirjoittamisen kehittämiseksi alettiin nyt suunnitella uusia välineitä sekä hankeprosessissa että yhteistyössä kirjoittamiseen.

Kirjoitussuunnitelma uutena työkaluna

Kirjoittamisen genren kehittämisen ammattikorkeakouluissa-hanke on nyt edennyt vaiheeseen, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia kirjoittamisen työkaluja (ks. kuvio 1). Aiemmin opettajilla oli ollut käytössään välineitä ainoastaan yksittäisten raporttien ja artikkeleiden kirjoittamiseen. Nyt tarvittiin uusia, yhteistoiminnallisia välineitä hankeprosessissa kirjoittamiseen. Tässä artikkelissa tarkasteluni kohteena on yksi tällainen työkalu, *Hankkeen kirjoitussuunnitelma* (Lambert 2005; 2006a-c), jonka kehittämisen tarpeen olen tunnistanut ja tulkinnut yhdeksi kriittiseksi alueeksi kirjoittamisen käytäntöjä ja jännitteitä esiinnostavassa kehittämissyklissä.

Kirjoitussuunnitelmalla tarkoitan hanketoimijoiden yhdessä rakentamaa suunnitelmaa kirjoittamisen kytkemiseksi tutkimus- ja kehityshankkeeseen. Suunnitelmassa kirjoittamista tarkastellaan kohteellisena toimintana, jolloin kirjoittamisen kohteeksi otetaan, ei vain *mitä* ja *miten* kirjoitetaan, vaan myös *miksi* ja *keille* (Russell & Yanez 2003) hankeprosessin eri vaiheissa kirjoitetaan. Kirjoitussuunnitelma on matriisimuotoon kiteytetty malli ja periaate (taulukko 1). Sen pystyulottuvuudella kuvataan erilaisia mahdollisuuksia ja esimerkkejä teksteistä, joita hankkeen kuluessa voidaan kirjoittaa. Matriisin vaakulottuvuudella kuvataan kirjoittamisen merkityksen rakentamista hankeprosessiin. Tällöin pohditaan, miksi ja missä vaiheessa hanketta

minkäkinlaisia tekstejä on tarpeen kirjoittaa, keille teksti tulisi suunnata ja missä se tulisi julkaista, keiden kanssa

olisi kirjoitettava ja millainen kirjoittamisen muoto, tekstilaji tai genre tulisi valita.

Taulukko 1. Hankkeen kirjoitussuunnitelma

HANKKEEN KIRJOITUSSUUNNITELMA

Hankkeen nimi:

Hankkeen vastuuhenkilö(t):

Hankkeen aikataulu:

Mitä? (tekstit)	Missä tarkoituksessa? Missä vaiheessa hanketta?	Minne? (julkaisu-, foorumi) Keille? (lukijat)?	Keiden kanssa? (kirjoittajakumppanit)	Kirjoittamisen muoto/ tekstilaji/ genre?
Hankesuunnitelma				
Hanketiivistelmä				
Hanke-esite, "tuoteseloste"				
Hankeutinen				
Hankekatsaus				
Puheenvuoro				
Konferenssiabstrakti, -paperi tai -poster				
Artikkeli				
Hankeraportti				
Oppi- tai tietokirja				

Kirjoitussuunnitelma välitason analyysivälineenä

Kehittävässä työntutkimuksessa hyödynnetään Vygotskin (1978) kaksoisärsytyksen menetelmää, jossa ratkaisevan tärkeänä nähdään tutkittavien oma merkityksen muodostaminen. Tästä syystä uuden toimintamallin ja välineiden kehittäminen tuetaan tutkijoiden rakentamalla dialogisilla tiloilla. Ritva Engeström (1999) kuvaa dialogia ”paikkana”, jossa puhujat/toimijat tuottavat tilanteeseen liittyviä merkityksiä niiden merkityksien välityksellä, joita heillä jo on.

Vygotskin kuvaama ”ensimmäinen ärsyke” Kirjoittamisen genren kehittäminen ammattikorkeakouluissa -hankkeessa oli *Projektista julkaisuksi* -koulutus ja siihen osallistuville opettajille annettu analyysitehtävä. Opettajat analysoivat toimintajärjestelmän mallin avulla kirjoittamista ammattikorkeakouluissa ja analyysia käytettiin kirjoittamisen ristiriitojen paikantamisessa (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005).

”Toinen ärsyke” rakennettiin Helia Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa toteutettuun (2005-2006) TYKE -hankkeeseen¹ (Vanhanen-Nuutinen, Helenius, Järvinen, Lumme, Pöyhönen, Soine-Rajanummi, Spets, Taajamo & Lambert 2006), jossa tutkittiin ja kehitettiin erilaisia työtoimintoja ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyönä. Hankkeessa oli mukana useita työelämän kehittämishankkeita, joiden etenemistä suunniteltiin yhdessä opettajakorkeakoulun organisoimissa **hanketyöpajoissa**. Samanaikaisesti työpajoissa suunniteltiin

hankkeissa tapahtuvaa kirjoittamista, joloin myös kirjoitussuunnitelma oli systemaattisen kokeilun ja tutkimuksen kohteena. Kirjoitussuunnitelman käyttöä tutkittiin hanketyöpajojen keskusteluissa osana toimintaa, jossa hanketoimijat pyrkivät yhdessä tuottamaan uusia ratkaisuja työkäytäntöjensä ongelmiin. Samalla kun hanketoimijat käyttivät kirjoitussuunnitelmaa työkalunaan, tutkija sai mahdollisuuden nähdä, miten he suhtautuivat kirjoitussuunnitelmaan ja miten olivat sitä hyödyntäneet. Tätä kautta tutkija sai ai-neksia työkalun uudelleenmuotoiluun.

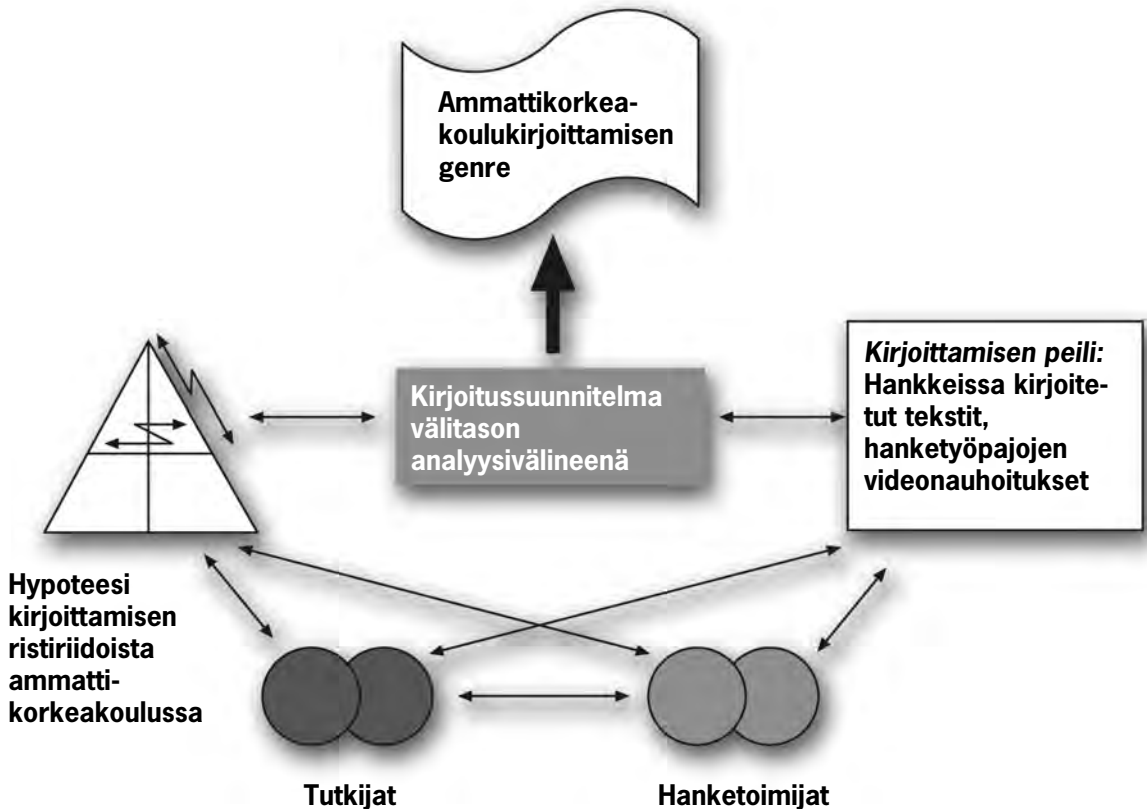
TYKE-hankkeessa kirjoitetut erilaiset tekstit sekä tekstimuotoon puretut videoidut työpajakeskustelut muodostivat yhdessä ”peilin” hanketoimijoiden eteen (kuvio 2). Peilin avulla hanketoimijat voivat yhdessä tutkijoiden kanssa analysoida ja arvioida omakohtaisesti hankkeessa kirjoittamistaan, sen ongelmia ja haasteita. Kirjoitussuunnitelma oli tutkijan tarjoama ”toinen ärsyke”, *välitason käsitteellinen analyysiväline* (Engeström 1995, 125), joka mahdollisti uuden toimintamallin, ammattikorkeakoulukirjoittamisen genren työstämisen hankkeiden ”sisältä käsin”, eli tekstien omilla ehdoilla. Samalla tuloksia kuitenkin voitiin tulkita ammattikorkeakouluissa kirjoittamisen ristiriitoja vasten (hankkeesta vs. hankkeesta kirjoittaminen/yksin vs. yhteistyössä kirjoittaminen).

Välitason analyysivälineen merkitys perustuu siihen, että hanketoimijat voivat käyttää sitä omassa hankkeessa tapahtuvan kirjoittamisen suunnittelussa. Väline on siis ”herkkä” kirjoittamisen erityispiirteille. Kirjoitussuunnitelman viimeisissä pystysarakkeessa (taulukko 1) hanketoi-

¹ Työministeriön Tykes-ohjelmaan kuuluva hanke ”Työtoimintojen kehittäminen ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyöverkostossa”

mijat hahmottavat tuottamansa tekstin muotoa, tekstilajia tai genreä. Kirjoitussuunnitelma tekee näkyväksi hankkeessa kirjoitetut tekstit ja tuottaa konkreettista havaintoaineistoa uuden kirjoittamisen genren analysoimiseksi. Kirjoitussuunnitelma toimii välitason työkaluna, jonka

avulla hiljalleen tuotetaan ymmärrystä uudesta genrestä. Kirjoitussuunnitelman kokeileva käyttö ja kehittäminen avaa tutkimus- ja kehityshankkeiden toimijoille samalla mahdollisuuden osallistua uuden toimintamallin, ammattikorkeakoulukirjoittamisen genren kehittämiseen.

Kuvio 2. Kirjoitussuunnitelma välitason analyysivälineenä (mukaellen Engeström 1995)

Kirjoittamisen suunnittelua hanketyöpajassa

Seuuraavassa kuvaan otteita yhdessä hanketyöpajassa käydyistä keskusteluepisodista, jossa suunniteltiin kirjoittamista yhdessä TYKE -hankkeen osahankkeessa: *Neuvottelevan työvataavan kehittäminen laboratoriotyössä* -hankkeessa. HUSLABissa toteutettavassa hankkeessa rakennetaan neuvottelevaa työtapa mo-

niäänisten kehittämisfoorumien avulla ja organisoidaan ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistä kehittämistoimintaa (Helenius 2006; Lumme 2006). Keskusteluun osallistuvat seuraavassa hankkeen vastuhenkilöt, Stadian yliopettaja ja HUSLABin koulutussuunnittelija sekä allekirjoittanut opettajakorkeakoulun tutkija-interventionistina. Kaikilla keskustelijoilla on käsillä hankkeen kirjoitussuunnitelma, joka sisältää merkintöjä ai-

emmin tuotetuista sekä kirjoitettavaksi suunnitelluista teksteistä.

Tutkija-interventionisti tarkastelee aluksi hankkeen kirjoitussuunnitelman nykytilaa, pohtii missä vaiheessa hanketta mitään tekstejä on kirjoitettu ja nostaa tältä pohjalta esiin kehittämisfoorumit ja niiden edistämisen:

Kun teidän suunnitelmaa katsotaan kokonaisuudessa(...)te ootte siinä vaiheessa, että olette uutisoineet omissa organisaatioissa, että tällainen hanke on olemassa ja ihmiset voisi kiinnostua tästä ja osallistua näihin kehittämisfoorumeihin(...)Millaisilla interventioilla te ootte suunnitelleet vievänne tätä kehitystä eteenpäin?

HUSLABin koulutussuunnittelija tuo esille, että molemminpuolinen yhteistyön ymmärtäminen on avain kehittämisfoorumi -mallin edistämiseksi:

Mulla on ainakin haaveena se yhteistyön ymmärtäminen tavallaan molemminpuolisesti - sekä ammattikorkeakoulu ymmärtää että työpaikka ymmärtää sen(...).

Keskustelussa pohditaan erilaisia vaihtoehtoja, miten kehittämisfoorumi -malli saataisiin jatkumaan ja miten eri osapuolet sekä koulusta että työpaikalta saataisiin parhaiten ymmärtämään yhteistyön merkitys. Tutkija-interventionisti tuo esille yhtenä vaihtoehtona tekstin muutoksen tuottamisen välineenä:

Tärkeätä tässä on se keskustelu ja puhe, mutta myös teksti, tekstuaaliset työkalut.

Stadian yliopettaja nostaa esille kirjoitussuunnitelmaan jo aiemmin kirjatun alustavan idean uudenaikaisesta kirjoittamisen muodosta, jossa ammattikorkeakoulun ja työpaikan hanketoimijat kir-

joittaisivat yhdessä:

Nyt nää henkilöt, jotka ovat hankkeessa mukana, niin kun heitä pyytää, että kirjoitetaan tästä, niin katotaan, miten he suhtautuvat, miten he itse esittävät sitä asiaa. Mä voin kysyä sitä(...).

Tutkija-interventionisti esittää pohdittavaksi, missä tarkoituksessa teksti kirjoitettaisiin:

Jos tällasen artikkelin sais käynnistymään...Miten tää vois vaikuttaa, joko itse teksti, jota tuotetaan tai tekstin tuottamisen prosessi, tämän porukan prosessina?

Kun HUSLABin koulutussuunnittelija epäilee, että tekstin tuottaminen työpaikalla saattaa olla ongelmallista, tutkija-interventionisti kysyy uudelleen tekstin tarkoitusta:

Miksi heidän pitäisi [osallistua kirjoittamiseen] ja mitä hyötyä heille tästä olisi?

HUSLABin koulutussuunnittelija korostaa työntekijöiden kokemusten esillepääsyä. Stadian yliopettaja näkee hanketoimijoiden yhteistyössäkirjoittamisen olevan työntekijöille merkityksellistä erityisesti yhteisen kehittämisen kohteen näkökulmasta:

Tavallaan he itse alkais myös tunnistaa kysymystä, mistä syntyy tarve siihen [ammattikorkeakoulun ja työyhteisön yhteistyöhön] ja miten se hyödyntää heitä, että nostaa kehittämisen kohteita ja lähtee yhdessä miettimään niitä [kehittämisfoorumilla]. He voisivat pukea sitä tekstiksi(...).

Keskusteluepisodin lopussa pohditaan vielä, mille foorumille yhteinen teksti tulisi suunnata. HUSLABin koulutussuunnittelija tekee ehdotuksen ammattilehdestä:

Musta olis hienoa, jos se artikkeli olis Bioanalyttikko -lehdessä. Tulis sekä opettajan että työelämän näkökulma.

Keskustelusta käy ilmi, että suunniteltaessa hankkeessa kirjoittamista kirjoitussuunnitelmaa apuna käyttäen, alettiin samalla suunnitella myös uudenlaista kirjoittamisyhteistyötä hankekumppaneiden kanssa. Kirjoitussuunnitelma ohjasi myös pohtimaan, missä tarkoituksessa ja missä vaiheessa kirjoitettaisiin, keille teksti tulisi suunnata ja missä se tulisi julkaista. Huomattava on, että kirjoittamisen suunnittelun lähtökohtana oli hankkeessa todettu ongelma, koulun ja työpaikan välisen yhteistyön ymmärtämisvaikeudet sekä kehittämisfoorumi -mallin jatkuvuuden turvaaminen. Hanketoimijat siis etsivät kirjoittamalla ratkaisuja kehittämisen kohteen työstämiseksi ja hankkeen edistämiseksi.

Seuraavassa hanketyöpajassa suunniteltiin edelleen yhteisen artikkelin kirjoittamista ja sovittiin yhteistoiminnan organisoimisesta tekstin tuottamiseksi. Vanhanen-Nuutinen (2006a-b) on tarkastellut tutkimuksessaan työelämäyhteistyössä kirjoittamisen ongelmia ja ehdottanut kirjoitussopimuksen tekemistä kirjoittajien kesken (emt.). Edelläkuvatussa hankkeessa haasteeksi on nyttemmin noussutkin tämän uuden työkalun kehittäminen ja kokeilu.

Interventionistinen kirjoittaminen uutena haasteena

Olen aiemmin (Lambert 2004) esittänyt, että ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminnan yksi keskeinen tehtävä on uusien toimintamallien ja välineiden kehittäminen opetuksen ja työelämän käyttöön. Miten nämä uudet mallit ja välineet saa-

daan käyttöön ja kokeilun kohteeksi, on kuitenkin ollut pitkälti vielä tutkimaton alue.

Pohdin tätä seuraavassa palaamalla ajassa hieman taaksepäin - vaiheeseen, jossa esittelin kirjoitussuunnitelmaa sen varhaisessa vaiheessa ammattikorkeakoulujen opettajille suunnatussa seminaarissa (12.5.2005). Tuolloin minulta kysyttiin, voiko kirjoitussuunnitelman ottaa jo käyttöön ja saako sitä jo käyttää. Kysymys yllätti minut ja vastasin hätäisesti: *tässä tämä nyt on, kyllä tätä saa käyttää!* Tuolla lyhyellä hetkellä ehdin kuitenkin ajatella, millaisen merkityksen käyttöönottajat ja kokeilijat antaisivat uudelle välineelle ja miten he tulisivat sitä käyttämään.

Aloin pohtia, miten voisin tukea uuden työkalun käyttöä kirjoitetun tekstin avulla. Päädyin kirjoittamaan lyhyen katsauksen, otsikolla "Hankkeelle kirjoitussuunnitelma", jossa kuvasin artefaktia ja sen tuottamista potentiaalisiksi välineiksi kirjoittamisen ongelmien ratkaisussa ammattikorkeakouluissa. Teksti julkaistiin Ammattikorkeakoulun kehittäjäverkoston (KeVer) verkkolehdessä (Lambert 2005). Tekstissäni kiteytän sen tarkoituksen seuraavasti: *kirjoitin tämän katsauksen mahdollistaakseni ammattikorkeakouluopettajien sekä heidän hankekumppaniensa uudenlaisen, kokeilevan kirjoitustoiminnan. Näiden kokeilujen ja niistä saatavien palautteiden myötä uuden välineen kehittelyprosessi edelleen kiihtyy ja tiivistyy (emt.). Verkkolehden kautta teksti tavoitti eri ammattikorkeakoulujen opettajia ja pian teksti otettiin käyttöön suunniteltaessa kirjoittamista erilaisissa tutkimus- ja kehittämissankkeissa:*

Se artikkeli, mikä on KeVer-lehdessä, niin he ovat tehneet kirjoitussuunnitelmaa sen mukaan sille hankkeelle(...). Heitä se kirjoitussuunnitelma

on auttanut jäsentämään niinku struktuuristi tätä asiaa.
(Stadian yliopettaja TYKE -hanketyöpajassa 17.5.2006)

Kovasti tää on herättänyt kiinnostusta tää tapa jäsentää kirjoittamista. Kaikkiällä, missä siitä on puhuttu, niin sen KeVerissä julkaistun artikkelin kautta ovat osanneet hyödyntää sitä.
(Stadian yliopettaja TYKE -hanketyöpajassa 17.5.2006)

Olen täällä [ammattikorkeakoulussa] jo esitellyt KeVerin artikkeliasi hankkeen kirjoitussuunnitelmasta. Se sai innostuneen vastaanoton. Sitä on jo sovellettu, kun ammattikorkeakoulu on esitellyt [eräälle yritykselle] hanke-ideaa(...).
(Tutkijan saama sähköposti 28.5.2006)

Ylläkuvaamani episodi osoittautui merkityksellisemmäksi kuin alun alkaen olin ajatellutkaan. Havaitsin, että olin alkanut hahmottaa uudenlaista *interventionistisen kirjoittamisen* ideaa (Lambert 2006a-b). Interventionistisella kirjoittamisella tarkoitan tutkimus- ja kehittämishankkeessa rakennettujen toimintamallien ja välineiden kehittelyä tukevien tekstien tuottamista hankeprosessin aikana. Hankkeessa kirjoitettujen tekstien avulla ei ainoastaan kuvata muutoksen tuottamista, vaan myös pyritään tuottamaan muutosta. Interventionistinen kirjoittaminen pitää näin ollen sisällään kehittämisen metodologian jatkuvan rakentamisen ja näkyväksi tekemisen hankeprosessin aikana.

Interventionistisen kirjoittamisen luonteen ymmärtäminen vaatii kuitenkin edelleen lisätutkimusta. On kysyttävä, millaisia ovat interventionistisen tekstin ominaispiirteet ja miten kehittämishank-

keessa kirjoitettujen tekstien ketjussa voidaan rakentaa tekstien ja niiden käyttötilanteiden välisiä merkityssuhteita. Näihin kysymyksiin vastaaminen on mielellään olevan tutkimukseni keskeinen haaste (Lambert 2007).

Lopuksi

Tässä artikkelissa olen tehnyt näkyväksi uuden työvälineen kehittelyprosessia toiminnanteoreettisen viitekehyksen lähtökohdista. Kehittävässä työntutkimuksessa nähdään tutkijan tehtävä aktiivisena tapahtumiin puuttujana, tallentajana, kriittisenä erittelijänä ja omien tekojensa reflektiivisena arvioijana (Engeström 1995, 126). Olen kirjoittanut itseni näkyviin tässä tekstissä tutkija-interventionistina valottaakseni tutkijan positiota uuden välineen kehittäessä. Näin tutkijan paikantuminen tekstissä perustuu tutkimuksen teoreettis-metodologisiin sitoumuksiin (ks. Taira 2004).

Uutta kirjoittamisen työkalua, kirjoitussuunnitelmaa on systemaattisesti kehitetty ja tutkittu Helia Ammatillisen opettajakorkeakoulun TYKE -hankkeessa ja sen neljässä osahankkeessa. Hankkeessa on tähän mennessä tuotettu useita kymmeniä erilaisia, eri tarkoituksessa ja erilaisille julkaisu-, käyttö- ja kokeiluforummeille kirjoitettuja tekstejä. Tärkeä merkitys laajaan ja monimuotoiseen kirjoittamiseen on ollut juuri kirjoitussuunnitelmalla. Sen avulla tutkija-interventionisti on tuonut hanketyöpajoihin systemaattisen kirjoittamisen suunnittelun, kuten TYKE -hankkeen osallistujat tuovat esiin:

Ilman kirjoitussuunnitelmaa erimuotoisten kirjoitusten merkitys ei tulisi esille eikä myöskään yhdessä kirjoittaminen toteutuisi samalla tavalla.

Kirjoitussuunnitelma on hyvä ja jäsentävä tapa. "Piiskaa" tekemään ja auttaa huomaamaan, minkälaisia tekstejä on realistista tuottaa.

Tässä vaiheessa näyttää siltä, että kirjoitussuunnitelma on koonnut hanketoimijoita yhteen pohtimaan hankkeessa kirjoittamista, avannut uusia mahdollisuuksia hankkeessa kirjoittamiseen, tehnyt näkyväksi hankkeessa kirjoittamista, sekä ennen muuta, rakentanut kirjoittamisen merkitystä itse hankeprosessiin. Kirjoitussuunnitelman käyttö on tuonut esille, että kirjoittamalla ei ainoastaan kuvata päättynyttä hanketta ja sen tuloksia, vaan kirjoittamalla voidaan myös edistää hanketta sen kohdetta rakentamalla.

Olen edellä tarkastellut kirjoitussuunnitelmaa myös välitason työkaluna, jonka avulla hiljalleen tuotetaan ymmärrystä uudesta ammattikorkeakoulukirjoittamisen genrestä. Tässä artikkelissa esiinnotettu interventionistisen kirjoittamisen idea saattaa muotoutua yhdeksi tavaksi kirjoittaa ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehityshankkeissa ja niihin sisältyvien genrejen kokonaisuudessa. Näemykseni mukaan interventionistista kirjoittamista tarvitaan erityisesti uusien toimintamallien ja välineiden suunnittelun ja käyttöönoton rinnakkaisissa prosesseissa (kuvio 1). Koska muutoksen tuottamiseen tähtäävä kirjoittaminen edellyttää kehittämisen metodologian ja metodologisten käsitteiden näkyväksi tekemistä tekstissä, se avaa samalla mahdollisuuden uuden, *kehittämisen kielen* rakentumiselle (Lambert 2007).

Lähteet

Engeström, R. 1992. Puheen kontekstuaalisuus bahtinilaisittain. *Sociologia* 29 (3), 219-231.

Engeström, R. 1999. Toiminnan moniäänisyys. Tutkimus lääkinvastaanottojen keskusteluista. Helsinki: Yliopistopaino.

Engeström, Y. 1995. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Helsinki: Hallinnon kehittämiskeskus.

Engeström, Y. 2005. Developmental Work Research. Expanding Activity Theory in Practice. Volume 12. Berlin: Lehmanns Media.

Gothi, R., Helminen, J. & Siren, R. 2005. Tutkiva, kehittävä ja kirjoittava ammattikorkeakouluopettajuus. Teoksessa L. Vanhanen-Nuutinen & P. Lambert (toim.) *Hankkeesta julkaisuksi*. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. Helsinki: Edita Oy, 124-144.

Helenius, J. 2006. Laboratoriotyön kehittäminen neuvottelevan työtavan avulla. Tutkimussuunnitelma. Helsingin yliopisto. Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö. 09.05.2006.

Helle, M. 2005. Genresysteemi ja -repertoaari kirjoittamisen apuvälineinä. Teoksessa L. Vanhanen-Nuutinen & P. Lambert (toim.), *Hankkeesta julkaisuksi*. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. Helsinki: Edita Oy, 44-61.

Lambert, P. 2004. Kehittävää siirtovaikutusta uusia välineitä rakentamalla. Teoksessa H. Kotila & A. Mutanen (toim.) *Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu*. Helsinki: Edita Oy, 102-127.

Lambert, P. 2005. Hankkeelle kirjoitussuunnitelma. *KeVer 4* (4). Ammattikorkeakoulututkimuksen verkkolehti. <http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf>

Lambert, P. 2006a. Interventionist writing in research and developmental projects. *KeVer 4* (5). Ammattikorkeakoulututkimuksen verkkolehti. <http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf>

Lambert, P. 2006b. Interventionist writing in research and developmental projects. SIG Writing Publications. www.sigwritingpublications.org

Lambert, P. 2006c. Kirjoittamisen välineiden kehittäminen ammattikorkeakouluissa. *SI-SUKAS*. <http://sisukas.jamk.fi>. Syyskuu 2006.

- Lambert, P. 2007. Interventionistinen kirjoittaminen ja kehittämisen kieli. (KeVer-verkkolehden arvoitavaksi jätetty käsikirjoitus)
- Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2005. Kirjoittamisen genren kehittäminen. Teoksessa L. Vanhanen-Nuutinen & P. Lambert (toim.) Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. Helsinki: Edita Oy, 13-43.
- Lumme, R. 2006. Ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteiset kehittämishankkeet – uudenlaista toimintatapaa rakentamassa. Tutkimussuunnitelma. Helsingin yliopisto. Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö. 09.03.2006.
- Miettinen, R. 1993. Oppitunnista oppimistoimintaan. Tutkimus opetuksen ja opettajankoulutuksen kehittämisestä. Suomen Liikemiesten Kauppaopistossa vuosina 1986-1991. Tampere: Gaudeamus.
- Miettinen, R. & Virkkunen, J. 2006. Learning in and for work, and joint construction of mediational artifacts: an activity theoretical view. Teoksessa E. Antonacopoulou, P. Jarvis, V. Anderson, B. Elkjaer & S. Hoeyrup (toim.) Learning, working and living. Mapping the terrain of working life learning. Palgrave: Routledge, 154-169.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2005. Miten raportoida tutkimuksellista kehittämishanketta? Teoksessa L. Vanhanen-Nuutinen & P. Lambert (toim.) Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. Helsinki: Edita Oy, 97-111.
- Smart, G. 2003. A Central Bank's "Communications Strategy": The Interplay of Activity, Discourse Genres, and Technology in a Time of Organizational Change. Teoksessa C. Bazerman & D. R. Russell (toim.) Writing Selves - Writing Societies. Research from Activity Perspectives. The WAC Clearinghouse. Colorado State University, 5-61.
- Suntio, A-T. 2005. Raportti kehittämisen välineenä. Teoksessa L. Vanhanen-Nuutinen & P. Lambert (toim.) Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa. Helsinki: Edita Oy, 112-123.
- Russell, D. R. & Yanez, A. 2003. „Big Picture People Rarely become historians“: Genre systems and the contradictions of general education. Teoksessa C. Bazerman & D. R. Russell (toim.) Writing Selves - Writing Societies. Research from Activity Perspectives. The WAC Clearinghouse. Colorado State University, 332-362.
- Spinuzzi, C. 2003. Tracing genres through organizations. A sociocultural approach to information design. The MIT Press.
- Taira, T. 2004. Identiteettipolitiikan vaihtoehto? Paikantumminen ja henkilökohtaisuus sitoutumisena. Teoksessa J. Latvala, E. Peltonen & T. Saresma (toim.) Tutkija kertojana. tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen. Nykykulttuuri. Gummerus Oy, 109-133.
- Vanhanen-Nuutinen, L., Helenius, J., Järvinen, R., Lumme, R., Pöyhönen, H., Soine-Rajanusmi, S., Spets, A., Taajamo, T. & Lambert, P. 2006. Työ kehittyä ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyöverkostossa. Teoksessa H. Kotila (toim.) Opettajana ammattikorkeakoulussa. Helsinki: Edita Oy, 242-260.
- Vanhanen-Nuutinen, L. 2006a. Yhdessä kirjoittamista kehittämässä. Teoksessa H. Kotila (toim.) Opettajana ammattikorkeakoulussa. Helsinki: Edita Oy, 203-215
- Vanhanen-Nuutinen, L. 2006b. Kirjoitusoppimus yhdessä kirjoittamisen ohjaamiseen opetuksessa ja tutkimus- ja kehityshankkeissa. KeVer 4 (5). Ammattikorkeakoulututkimuksen verkkolehti. <http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf>
- Virkkunen, J. 2004. Developmental interventions in work activities – an activity theoretical interpretation. Teoksessa T. Kontinen (toim.), Actor and activity perspectives. (ss. 37-66). Helsingin yliopisto. Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö ja Kehityskaatutkimuksen instituutti, 37-66.
- Vygotsky, L. S. 1978. Mind in society: The psychology of higher mental functions. Cambridge: Harvard University Press.